

Krisesentersekretariatet
Karl Johansgate 16B
0154 Oslo

Gjøvik kommune

Oslo 15. mai 2017

Svar på høring vedrørende endring av organisasjonsmodell for Gjøvik krisesenter IKS

Krisesentersekretariatet takker for muligheten til å komme med innspill til høringen på den foreslåtte utredningen av endringen av organisasjonsmodell for Gjøvik Krisesenter IKS til en vertskommunemodell. Gjøvik kommune skal være vertskommune.

Krisesentersekretariatet

Krisesentersekretariatet ble etablert i 1994, og er en medlemsorganisasjon for 26 krisesentre. Sekretariatet arbeider samfunns politisk og faglig i forhold til vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, og fungerer som et bindeledd mellom krisesentrene og offentlige myndigheter, kvinneorganisasjoner, forskningsmiljøer, studenter og samfunnet for øvrig.

Organisasjonen skal gjennom sitt arbeid påvirke samfunnet til å endre sitt syn på vold mot kvinner og vold i nære relasjoner gjennom å følge opp og ta tak i lover og retningslinjer som er ment å ivareta rettssikkerheten til de utsatte, samt legge press på offentlige myndigheter gjennom direkte henvendelser og lobbyarbeid.

Sekretariatet svarer også på høringer fra de forskjellige departementene. I tillegg koordinerer og videreformidler sekretariatet det store mangfoldet av reaksjoner som kommer både fra lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt plan. Sekretariatet utarbeider også pressemeldinger, kampanjer, informasjonsmateriell og rapporter, og er med på å profilere krisesentrenes arbeid utad. Parallelt jobbes det med å skape et tverrfaglig nettverk som på sikt både kan være premissleverandører og givere av ny og bredere innsikt i problemstillingen.

Krisesentersekretariatet blir drevet av en medlemskontingent basert på en liten prosentvis del av krisesentrenes totale budsjett, samt litt støtte fra det offentlige og administrasjonsstøtte fra ulike prosjekter.

Etter søknad ble Krisesentersekretariatet i 2005 gitt mandat av Justis- og politidepartementet til å gjennomføre et nasjonalt prosjekt – ROSA. Formålet er å koordinere sikre oppholdssteder med tilgang til nødvendig bistand og informasjon til kvinner utsatt for menneskehandel i prostitusjon, samt gi veiledning og informasjon overfor de ansatte på krisesentrene. ROSA drives fortsatt i dag, og krisesentrene plikter også å gi tilbud til kvinner er identifisert som ofre for menneskehandel som søker hjelp. Dette er klart nedfelt i krisesenterlovens forarbeid.

Et av hovedmålene for Sekretariatet er å synliggjøre og styrke krisesentrenes arbeid og forebygge kvinner, menn og barns rett til et liv uten overgrep.

Historisk perspektiv

I Norge sprang Kriesesenterbevegelsen ut av den nye kvinnebevegelsen som oppstod på 1970-tallet, og den har hatt en svært sentral rolle i arbeidet mot vold mot kvinner og deres barn. Kriesesentrene vokste fram som private tilbud med økonomisk støtte fra det offentlige, og de har siden oppstart inngått som et viktig ledd i samfunnets tilbud om bistand, beskyttelse og akutthjelp til voldsutsatte kvinner og deres barn. Sentrene var basert på idealer om kvinnefelleskap og solidaritet, og de jobbet ut fra prinsippet hjelp til selvhjelp. Det første kriesesenteret, Oslo kriesesenter, ble åpnet i mai 1978.

Kriesesenteret har vært det viktigste sosialpolitiske tiltaket som har vært opprettet for voldsutsatte kvinner og deres barn etter 2. verdenskrig. Visjonen, den gang som nå, er å gjøre dette rommet overflødig. Derfor har kriesesenteret også innehatt den viktige rollen som katalysator for å realisere kvinners og barns grunnleggende menneskerett til et liv uten vold.

Vold og seksuelle overgrep krenker grunnleggende menneskerettigheter, og alle mennesker har rett til å bli respektert og til å føle seg trygge uavhengig av etnisitet, religion, kjønn, seksuelle orientering, funksjonsevne og/eller alder. Å gi beskyttelse mot vold og seksuelle overgrep er nedfelt i flere av de internasjonale konvensjonene Norge har ratifisert. Kriesesentertilbudet er nå blitt et offentlig ansvar, og kommunene er dermed forpliktet til å gi alle som har vært utsatt for ulike former for vold et slikt tilbud.

I utgangspunktet ble kriesesentrene opprettet utelukkende for voldsutsatte kvinner og deres barn. 1. januar 2010 trådte Lov om kommunale kriesesentertilbud i kraft. Formålet med loven var å sikre et likeverdig, godt og helhetlig hjelpetilbud til alle kvinner, menn og barn som har vært utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Loven pålegger dermed kommunene å gi et kriesesentertilbud også til menn.

Ulike organisasjonsmodeller av drift av kriesesentertilbudet

Med innføringen av kriesesenterloven i 2010 fikk kommunene ansvaret for å sørge for et helhetlig kriesesentertilbud til alle voldsutsatte. Kommunene ble stilt fritt til å organisere tilbudet slik de selv ønsket.

Gjennom de siste årene har vi sett en endring av driftsform av kriesesentrene. I begynnelsen ble de fleste kriesesentrene opprettet etter private initiativ og drevet av kvinnegrupper. En karlegging fra 2002 (Jonassen og Stefansen 2003) viste at kun fem av 50 kriesesentre på det tidspunktet var kommunalt drevet. Av de øvrige var 34 drevet av kriesesentergruppa, mens 11 var drevet av en stiftelse. Kriesesenterstatistikken for 2015 viser at dette året var 15 kommunale virksomheter, 11 interkommunale selskap IKS, 9 stiftelser, 10 private virksomheter og en annen driftsform.

TABELL 32 OVERSIKT OVER ORGANISASJONSFORM BLANT KRISESENTERTILBUDENE FOR KVINNER. ANTALL.

	2013	2014	2015
Kommunal virksomhet	11	14	15
Interkommunalt selskap IKS	13	12	11
Frivillig/privat virksomhet ⁵	8	9	10
Stiftelse	7	9	9
Annen	7	1	1
Antall krisesentertilbud (n)	46	45	46

14 av krisesentertilbudene til menn var organisert som kommunal virksomhet, ti var interkommunale selskap og ti var frivillig/privat virksomhet. Ni var organisert som stiftelse.

Kilde: Krisesenterstatistikk 2015 – (BUFDIR)

I evalueringen av kommunenes implementering av krisesenterloven (NOVA 2014) besøkte forskerne 8 krisesentre. Fem av sentrene hadde endret driftsform etter at loven kom.

I intervjuene uttrykte både ledere og ansatte bekymring for at kommunal drift innebærer at krisesentrene ikke lenger er frie til selv å ta avgjørelser om drift, arbeidsmåter og innretting. Andre ulemper som ble nevnt, var at ansatte kunne bli mer engstelige for å gjøre feil, og at det å bli assosiert med kommunen kunne øke terskelen for at voldsutsatte tok kontakt, samt at muligheten til å jobbe kvinnepolitisk ble redusert.

Ansatte og ledere ved sentre som hadde gått fra å være drevet av stiftelser/organisasjoner til å bli kommunale, nevnte også flere ulemper ved endringen i driftsform, blant annet økte rapporteringskrav og risikoen for økt byråkratisering. De viste til at ulike former for målstyring med hovedmål og delmål inngår i vanlige styringsverktøy i det offentlige. Noen ansatte og ledere ved sentre som var blitt kommunale, framhevet at ting nå tok lenger tid, og at driften av senteret er mer tungrodd.

Noen ansatte pekte på at overgangen til kommunal drift hadde medført en kulturendring ved senteret, at de var blitt mer institusjonspreget. Samtidig kom også mange fordeler ved kommunal drift fram i intervjuene.

En fordel som ble fremhevet, var at kommunen tok over en del administrative personaloppgaver, arbeidsgiveransvaret og regnskapsføring.

Dessuten fortalte ledere og ansatte som hadde blitt kommunale, at de hadde nytte av tilgangen til journalsystemer, samt systemer for lønn og regnskap. (side 64)

En av suksessfaktorene som har hatt stor betydning for brukere av krisesentertilbudet er krisesentrenes mulighet til å handle raskt og ikke minst finne ubyråkratiske løsninger. I NOVAs rapport presiseres det (side 159) at det er grunn til å merke seg at den økende andel av krisesentre har gått fra å være stiftelser eller organisasjoner til å bli kommunal eller interkommunale tiltak eller selskap. Hvorfor denne endringen og konsekvensene av dette vet man lite om. Det er også usikkert om det på sikt kan føre til at krisesentrenes særpreg som hjelpetilbud endres.

NOVA anbefaler derfor at myndighetene igangsetter videre forskning på utviklingen når det gjelder krisesentrenes driftsform, særlig hva ulike former for kommunal drift betyr for krisesentertilbudet.

I tillegg har krisesentrene gjennom snart 40 år hatt en viktig rolle som kvinnepolitisk aktør, og påvirkes denne rollen når krisesentrene blir kommunale er noe forskerne ønsker å utrede.

På bakgrunn av overnevnte anbefaler Krisesentersekretariatet at krisesenteret i Gjøvik består som et eget rettssubjekt i nåværende form.

Vennlig hilsen Tove Smaadahl

Tove Smaadahl

.....
Daglig leder